

Namnet *Kymmene*

Några observationer om forskningsläget kan introduceras med ett dialektprov på östnylenskå som är relevant för resonemanget. Den som finner finska tillgängligare kan tillgodogöra sig motsvarande information i SPNK 203–204 (s.v. *Kymenlaakso, Kymi, Kymijoki, Kyminkartano* och *Kyminlinna*).

Te svensk namme *Kymmene* ha fråån gaambel tiider bitekna ein gåård å allt sidan 1440-täli ein k pelf rsaambling millan Pyttis   Veckelax sooknar t ar s m ein grein    Kymmene elv'n mynnar uut i sj on. Fr  n  stnyyland siitt ha Kymmene findast alldeilis b k Pyttis t ar man sidan g malt t lar sett eiji slaag     stnylensk . Idaa ha tiidigari Kymmene sookn, seinari Kymmene k muun, blivi ein deil  ta Kotka staad. Te namme ha i mod arn tiider k mi ti anvendas  m Kymmene elv  , men ti d om    gaambel skriivningar ha he inga allti v ri sj lvklaart.

En längre sammans tning *Kymmeneg rds* (fi. *Kyminkartanon*) har använts som namn f r ett kapell byggt på gårdens marker ca. 1440 och f r ett l n grundat av Gustaf Vasa 1556 och f r l nets och h radens många administrativa efterföljare. I motsats till vad SPNK (s.v. *Kymi*) anger har emellertid senast kyrksocknen, grundad 1642, snarare ben mmts *Kymmene socken / Kymin pit j *. Sitt namn har kyrksocknen ändå helt säkert fått av *Kymmene(gårds) kapell* och inte av älven.

Det är uppenbart att det svenska namnet h r etymologiskt ihop med det finska namnet *Kymi/Kyme-* men det har varit svårt att närmare utreda på vilket sätt (Huldén 1997, 184) då namnen företer oväntade olikheter, framför allt i kvantitet och stavelseantal. Traditionellt har man tänkt sig att det finska namnet förhistoriskt skulle ha varit ett appellativ *kymi* 'bred, djup, strid älv/flod', senare kommit att användas som en hydronym *Kymi* och till sist blivit överfört som namn på mynningsorter som godset och kapellf rsamlingen (Kepsu 1990, 113). Det äldsta bruket av det svenska namnet gäller däremot otvetydigt godset på  n i  lvmyningen. Som hydronym ter sig det svenska namnet sekundärt –  lven har t.o.m. omv xlade betecknats med tillfälliga l n från finskan: *Kymin* (bestämd form 1459)   *Kymi-elfwens* (1866, se SPNK s.v. *Kymijoki*).

Det svenska namnet

De äldsta skrivningarna av det svenska namnet (om byn, gården eller nötlaget fram till 1450) inbegriper *Kymmenæ* (1380), *Kymena* (1388), *Kymmena* (1388), *Kymmenna* (1442 och 1443), *Kymene* (1443 och 1449), *Kymmene* (1443 och 1446 – 12 gr) samt *Kymine* (1447) (Hausen 1920 – 1924, 303 jfr Huldén 1997, 184; FSB, 436; SPNK s.v. *Kyminkartano*). De äldsta skrivningarna för Kymmene socken, kapell, län eller härad fram till 1550 inbegriper *Kymmene* (1443 – 2gr, 1446 – 2gr och 1489), *Kymne* (ca.1450) samt *Kymmenne* (1544) (Hausen 1920 – 1924, 295 jfr Huldén 1997, 184; FSB, 436; SPNK s.v. *Kymi*).

Trots en stor variation i skrivningarna tyder allt på att m-ljudet på svenska bör ha varit långt redan från medeltiden. Huldén (1997, 184) håller den långa kvantiteten för ursprunglig och anger som sitt eget intryck av de enkelskrivna formerna att man försökt normalisera ett främmande namn på olika sätt. Det finns också enligt min mening ingen motivering varför man på 1300- 1500-talen skulle förlänga (i tal eller skrift) en ursprungligen kort konsonant. T.ex. i de svenska dialekter som de nyländska nybyggarna har fört med sig till området har strukturen med ett långt postvokaltiskt */-mm-/* haft en mycket begränsad distribution. Östnyländsk dialekt bevarar ännu i modern tid fornsvenskans korta m-ljud både efter lång och kort vokal. I det inledande provet av Lappträskdialekt ovan representeras kortstavighet av *kåmi* och *gāmalt* för sv. *kommit* och *gammalt* samt oförkortad fornsvensk lång vokal av *ti tööm* för *att tömma* (jfr Wessén 1958, §78 - §80). Fornsvenskt */-mb-/* bevaras också och övergår inte i */-mm-/* utom sporadiskt i mycket sen tid (se ovan exempelorden *gaambel* och *försaamblindjin*). Om man bortser från */-mm-/* som representant för äldre */-mn-/* (se ovan exemplen *namm* och *namme* för sv. *namn* och *namnet*) och några få isolerade andra undantag (t.ex. *ti klemm* för sv. *klämna*) förekommer alltså långt intervokaltiskt */-mm-/* i östnyländsk dialekt idag främst i låneord. Också i yngre fornsvensk tid har denna struktur varit mycket ovanlig.

Även bland de äldsta beläggen för namnet *Kym(m)en(n)e/-a*, likväl från 1440-talet som från 1380-talet, dominerar skrivningar med dubbelskrivet *<-mm->*. Dessa är för många och för tidiga för att tillskriva t.ex. långväga västerifrån inkomna skrivare med yngre fornsvensk förlängd konsonant i sitt uttal. Som motexempel kan också nämnas kortstaviga *Kimito* i Åboland, för vilket alla 6 olika stavsätt fram till 1508 företer enkelskrivet *<-m->* (FSB, 131) och *Kimoböle* i östra Nyland, för vilket en dubbelskrivning *Kijmmo boleth* från så sent som 1562 ska vägas mot 4 stavsätt med enkelskrivet *<-m->* av lite äldre datum (FSB, 339). Samma kontrast i kvantitet mellan *Kymmene* och dessa motexempel gäller för modernt uttal, både i lokal dialekt och i finlandssvenskt standardspråk.

Det finska namnet

Vägledad av bl.a. Juslenius ordbok och språkbruket i Mikael Agricolas bibelöversättning (han var bördig i Pernå, på kusten fem mil västerut från älvens nedre lopp) har man av hävd ansett att älven fått sitt namn av ett appellativ *kymi* 'bred, djup, strid älv/flod' (Kepsu 1990, 113; för appellativet jfr VKS s.v. *kymi*; SSA s.v. *kymi*). Jorma Koivulehto (1987, 36), som för älvens namn har föreslagit ett möjligt låneoriginal i urgermanskan, har mot denna hävdvunna uppfattning påpekat att det påstådda appellativet existerar bara i dialekter som talas i området kring *Kymmene* älv självt (sydöstra Tavastland) och att det appellativiska bruket kan härledas ur älvens namn. Hans nytolkning har vunnit gehör (Häkkinen 2004 s.v. *Kymi*; SPNK s.v. *Kymijoki*; Janhunen 2009, 209f.; Kallio under utgivning) och förutsätts också (till denna del) av Lars Huldén (1997, 184). Namnet självt eller motsvarande appellativ har i vilket fall som helst lämnat tydliga spår i sydöstra Tavastlands namnskick där åtskilliga vattendrag innehåller förleden *Kymi*. Saulo Kepsu (1990, 113), som har publicerat sin syn på namnet tre år efter Koivulehto, anser fortfarande att namnen på de allra flesta av dessa vattendrag kan härledas ur ett antaget appellativs betydelse 'strömmande vatten', även om han antar att ett eller annat lekfullt jämförelse- eller likhetsnamn också kan finnas bland namnen.

För det finska namnens del är det upplysande att notera att då kyrksocknen grundas år 1642 med den osammansatta bestämningen i namnet *Kymin pitäjä* = *Kymi*, så anses socknen ha fått sitt namn av länssätet *Kyminkartano*, inte av älven *Kymi(joki)* (SPNK s.v. *Kymi*). Förleden i godsets namn ser i sin tur ut att innehålla älvens namn då inget annat äldre ställe eller område är känt som kunde ha fungerat som namngivningsgrund. Synonymitet mellan de båda språken har uppkommit på medeltiden då *Kyminkartano* säkerligen har varit likabetydande med *Kymmene gård*. Däremot måste man tvivla på om osammansatt *Kymi* (då främst ett finskt namn för älven) på medeltiden hade varit synonymt med *Kymmene* (då ett svenskt namn för godset).

Det finska namnet böjs idag för älvens och landskapets del som en e-stam (*Kymi/Kymen*, *Kymenvirta* och *Kymenlaakso*) medan de gamla namnen för socknen, godset och befästningen (*Kyminkartano*, *Kyminlinna*) representerar en i-stam. I dialektalt bruk förekommer i-stamsböjning åtminstone vid älvens nedre lopp (dialektprovet i Koivulehto 1987: 36 "Kymiläiset sanovat Kymijokea Kymiksi") och har t.o.m. dominerat i gammalfinskan (jfr VKS s.v. *kymi*), säkerligen till följd av Micael Agricolas hemort.

Det oaktat brukar i-stammen anses sekundär i förhållande till e-stammen *Kymi/Kyme*- eftersom e-stammar mycket sällan har uppkommit spontant ur i-stammar och i-stamsdeklinationen är produktiv i nybildningar. Ålderdomliga e-stammar är också påfallande ovanliga i ortnamn. Det faktum att älvnamnet *Kymi/Kyme*- bevarar en ålderdomlig e-stam brukar därför anses som åtminstone ett starkt indicium för en förhistorisk ålder (Koivulehto 2007, 77).

Sammanställning av det finska och det svenska namnet

I de äldre tolkningsförsöken har en inlåning från fornfinska till fornsvenska setts om en självklar utgångspunkt men ljudsubstitutionerna har lämnats illa förklarade. Enligt Ralf Saxén (1910, 19 fotnot 1 jfr SPNK s.v. *Kymijoki*; Janhunen 2009, 209f.) går den svenska formen tillbaka på en finsk genitiv *Kymen*. Förutom att denna förklaring strider mot samtida inlåningsvanor (se t.ex. namnregistret i Pitkänen 1986, 381–394) så kan den inte förklara uppkomsten av den tredje stavelsen i det svenska namnet. För att förklara den skulle man bli tvungen att anta att en förstelnad kasusändelse hade inlemmats i namnet. En sådan förklaring kunde väl underbyggas med paralleller om det inte som här rörde sig om en kasus av den efterställda bestämda artikeln, något som man inte gärna förväntar sig i ett fornsvenskt namn. Tolkningen måste i sin helhet karakteriseras som *ad hoc*.

En mindre krystad möjlighet nämns av föremålet för denna festskrift Juha Janhunen (2009, 209f. jfr Huldén 1987, 185), som framkastar att namnet kan ha påverkats av det svenska lånenamnet för (fi.) *Päijänne* fordom på svenska stavat *Päjäne*. Inte heller denna innovation kan ändå lösa den ovan redogjorda komplikationen med kvantitetsförhållandena i rotstavelsen, påpekad redan av Huldén 1997.

En antagen motsatt låneriktning, dvs. från fornsvenska till fornfinska, stöter på mycket liknande problem gällande ljudsubstitutioner. Huldén (1997, 184 f.; FSB, 436) har löst denna knut nog så elegant genom att föreslå ett personnamn som kan ha haft parallella former på fornfinska och fornsvenska. Han anger som exempel på vad han avser *Pasi* för *Basilius* eller *Paulus* samt *Lauri* för *Laurentius*. Således rekonstruerar han ett antal parallellformer för ett fiktivt vikingatida mansnamn: för fornsvenskan formerna **Kynimund-* > **Kymmund-* > **Kymmen(n)V* som han återför på en form *(*)-kuniamunduR* samt för fornfinskans del både en form **Kymmene*, inlånad och påverkad av ordningstalet *kymmenen* '10' och andra ortnamn på *-ne* t.ex. *Päjän(n)e*, samt en mer "mer radikal och typisk" nyformation *Kymi*, av typen beskriven ovan. Ur dessa former kunde de belagda namnen på båda språken enligt honom härledas. Älven skulle enligt Huldén ha fått sitt namn av mynningsorten, vilket nog måste ses både som en konsekvens och som en förutsättning för hans förklaring baserad på ett mansnamn.

Huldéns tolkning förutsätter en rad antaganden som var för sig kan te sig rimliga men sammantaget gör den mycket hypotetisk. Redan Koivulehto (2007, 77) har påpekat att den förutsätter att älvens äldre vikingatida namn skulle ha försvunnit spårlöst. Vi känner heller inte till något av de postulerade vikingatida mansnamnen från samtida eller senare källor.

Man kan med fog påpeka att det finska namnet på en antagen mynningsort också är lika fiktivt. Inget medeltida finskt namn på någon mynningsort ser ut att ha burit antingen namnet *Kymi* eller *Kymmene* osammansatt; detta alltså sagt

om tiden innan uppkomsten av kapellförsamlingen som fick sitt namn av kapellet byggt invid *Kyminkartano* ca 1440. På basen av de belägg som refererats under rubriken "Det svenska namnet" ovan finns det heller ingenting som tyder på att inte alla de trestaviga skrivvarianterna för *Kymmene* skulle representera svenska namn snarare än finska.

Huldéns tolkning är inte heller ljudhistoriskt plausibel. Huldén (1997, 185) "skymtar" visserligen en liknande ljudutveckling i ett belägg *Gummenvik* 1526 (FSB, 120 jfr *Gudmundwick* 1540) för nutida Gundvik i Pargas socken (Huldén anger felaktigt Kimito socken, jfr *Gundby* i Kimito FSB, 133). Såvida hans exempel inte kan avfärdas som kontaminerat av den välbelagda kortformen *Gumme* (se s.v. *Gumböle* i FSB, 184, 237, 283, 305, 350) måste det, i ljuset av ett antal motexempel och med hänsyn till hur troget vokalkvaliteter i svagton har bevarats i finlandssvenska dialekter, betecknas som ett isolerat västligt undantag. Motexempel utgörs t.ex. av *Kermwndö* 1537, *Kermundö* 1539 *Gärmundö* 1547 (se s.v. *Germundö* i Saltvik FSB, 64) *Germundswidha* 1550 (se s.v. *Germundsvidja* i Bjärnä FSB, 170), *Vinnundböle* 1410, *Vidimundböle*, *Vijmundböle* 1549 *Vidmundböle* 1550 (se s.v. *Vimonböle* i Tenala FSB, 192).

Som beläggen för *Germundö* vittnar om är inte heller assimilationen av -d- förväntad, åtminstone inte i 1500-talets Saltvikmål. Huldén hänvisar till en ljudlag uppställd av Hultman (1939, 214 §183) på basen av exempelorden *nylänning* och *tusen*. Man kan med fog ifrågasätta om ljudlagen existerar: i exemplet *tusen* har en ojämförbar ljudomgivning uppkommit efter tidig apokope av slutvokalen och slutleden *-länning* kan ha tagit intryck av lärt språk. Motexempel utgör bl.a. aktiv particip *kåmand* 'kommande' och substantiverat *främmand* 'främmande'.

Dessutom kan också omljudet i rekonstruktionen **Kynimund* ifrågasättas eftersom belägget för namnet vittnar om en form *Kunimund-* pro arkaiserande **Kuniamund-* förutsatt av Huldén (han ger formen utan asterisk trots att förleden i det anförda urnordiska belägget är *Kuni-*). Den kortare formen motsvarar namnets västgermanska belägg och kan tyda på inlåning (AEW s.v. *kunimundiu*, jfr Janzén 1947, 109; Peterson 2004 s.v. *Kunimunduz*). Urnordiskt *Kunimund-* kunde förväntas utfalla utan omljud som **Kummund* (jfr diskussion i Janzén 1947 77f.).

Sist men inte minst verkar tidrymden efter uppkomsten av ett mansnamn **Kymmund* (*terminus post quem* genomfört urnordiskt omljud och synkope) vara otillräcklig för den utveckling som förutsätts för att förklara finskspråkiga data. Den finska versionen av mansnamnet kan visserligen snabbt ha övertagits av en fiktiv mynningsort. Lite längre tid behövs för att ersätta älvens äldre finska namn. Därefter måste en längre tid antas ha förlöpt för att namnet skulle ha blivit utnyttjat som namngivningsgrund för ett antal vattendrag i sydöstra Tavastland och dessutom upptas som ett dialektalt appellativ, belagt hos Mikael Agricola. Tidrymden krymper ytterligare om man med Huldén antar en inlåning i finskan först efter en påstådd fornsvensk ljudutveckling **Kymmund-V* > **Kymmen(n)-V*. Det faktum att appellativet *Kymi/Kyme-* primärt existerar som

en ålderdomlig e-stam indikerar också en betydligt högre ålder än vikingatid (jfr Koivulehto 2007, 77). Ingen förklaring för en ”retroaktiv” uppkomst av denna arkaism har föreslagits av Huldén.

Koivulehto (1987, 36f. med hänvisningar) anser som nämnt att älvens finska namn är av urfinsk ålder. Petri Kallio (under utgivning) indikerar bronsålder. Namnet skulle då vara ett lån från urgermanska **kwēmia-* eller vilken som helst ännu äldre representant av samma etymon. Koivulehto hänvisar till att samma etymologi av Elof Hellqvist ”med vissa reservationer” har föreslagits för sjönamnen *Kymmen* (i Värmland) och *Köm* (i Bohuslän) men bygger inte vidare på namnligheten med det svenska namnet *Kymmene*. Jubilaren Juha Janhunén (2009, 209f.) fäster däremot uppmärksamhet på att den svenska namnformen *Kymmene* likaväl kunde vara en nedärvd skandinavisk form, bevarad sedan uråldriga tider. Samma observation återfinns i ett resonemang av Ralf Saxén (1905, 174 fotnot 2) men förkastas av honom själv på basen av den uppenbara samhörigheten med det finska namnet, vilket Saxén ser som ett låneoriginal.

Själv har jag i ett annat sammanhang (Schalin 2008, 417f.) tagit ställning mot möjligheten av ett nedärvt namn då jag fäst uppmärksamhet på att en eventuell efterföljare till urg. **kwēmia-* ljudlagsenligt borde ha utfallit som högsvenskt ***kvämme* (< urn. **kwāmia-*). I äldre östsvensk dialekt i allmänhet – och på östnyländsk dialekt i synnerhet – skulle ordet följdriktigt ha realiserats med lång vokal, som det tyska lånordet *bekväm* i högsvenskan. Det betyder att även om man räknar med möjligheten att samforrnordiskt **kwǣ-* skulle ha assimilerats till **kǣ-*, vilket det uppenbarligen har gjort i det norska exempelordet *kjøm*, så skulle vokalen aldrig ha förkortats. En sammanblanding av kort /ø/ och kort /y/ är vanlig i varierande fonologisk omgivning i många svenska dialekter men en sammanblanding av motsvarande långa fonem, som det alltså skulle röra sig om i Nyland, är däremot inte att vänta med mindre än att namnet antas ha varit forngotländskt (Noréen 1904, 97ff. §106). Kari Tarkiainen (2008, 140), som diskuterar utgångsbygdena för svensk bosättning, pekar förvisso ”[det svenska] namnskicket på utöarna [i områdena öster om Kymmene älv] mot Gotland eller ännu sydligare trakter vid Östersjön”. Ändå kan man inte anta en forngotländsk ljudutveckling med mindre än att man uppställer ett antal osannolika tilläggsantaganden och ändå skulle inte ens detta långsökta halmstrå förklara namnets kvantitetsförhållanden (Wessén 1957, 89 anger det forngotländska exempelet *dyma* ’döma’).

Ett nytt förslag

Efter att ha ifrågasatt hittills föreslagna sammanställningsförsök av det finska och det svenska namnet skall jag framkasta ett eget förslag för fortsatt diskussion. De säregenheter som det svenska namnets kvantitetsförhållanden erbjuder kan som påvisat bäst förklaras om vi har att göra med ett främmande lån och/

eller ett sammansatt ord. Påverkan av det finska ordningstalet *kymmenen* '10' måste karakteriseras som en nödlösning. I brist på (andra) långstaviga finska låneoriginal bör möjligheten av en sammansättning ges företräde.

Ett ursprungligen tvåledat och fyrstavigt namn kan genom en nedslitning, som så ofta drabbar sammansatta namn till följd av deras accentförhållanden, ha reducerats till trestavigt. Ett alternativ som bäst förklarar de dubbelskrivna nasalerna utgörs av slutleden *-mynne* > *-minne* som har varit mycket produktiv under medeltiden (FSO-LEX s.v. *MINNE*, *-minne*). Om förleden är identisk med finskans *Kymi* kan namnet *Kymmenne* mycket väl vara en nedsliten slutprodukt av ett tidigare **Kymimynne*. Även om slutleden *-mynne/-minne* främst förekommer i terrängnamn (*Åminne*, *Tvärminne* osv.) har den också fogats till egennamn som i *Eurabominne* och *Kyrobominne* (Huldén 1997: 182) liksom i yngre *Kungshamnsminnet* i Pellinge (FSO-LEX s.v. *-minne*).

Ljudhistoriskt presenterar tolkningen vanskligheter som kan anses hanterliga med hänsyn till att ordet under behandling är ett egennamn. Förlusten av en trycksvag stavelse är inte utesluten som följd av synkope i tvåledade ortnamn. Ritva Liisa Pitkänen (1986, 38–55) behandlar just denna aspekt ingående, visserligen med hänsyn till ett material av lite yngre datum. Hon ger exempel på synkope efter kort rotstavelse i t.ex. följande lånenamn (med förenklad kvantitetsbeteckning): *tjivmo* ← *kivimaa* (sid 45), *heplöt* ← *hepoluoto* (sid 46), *saᵛlaks* ← *savilaksi*, *sysslaks* ← *sisulaksi* och *pollmetton* ← *palomettä* (sid 48).

Man kan med fog fråga sig om en sådan synkope redan hade varit genomförd på 1380-talet också efter kort rotstavelse, en ställning där motståndet mot synkope är stort (jfr motexemplen *Kimoböle*, *Harabacka* etc.). Förlusten av rotstavelsen vittnar uppenbarligen om att vi redan på 1380-talet har att göra med ett ortnamn av en viss ålder, som har undergått en för egennamn så typisk nedslitning av typen *Niclas* < *Nicolaus*. En intressant parallell av gammalt datum är 'Föglö' (FSB, 80): *Fyghelde* (1250) > *Fyglđ* (1350) > *Foghla sn* (1480) *Fög-elet*, *Föglade sn*, *Fögelt*, *Fögelde*, *Ffögle* osv. Ett annat namn med viss relevans för synkopen är (FSB, 241): **Oriinsaari* (el. **Orhinsaari*) ~ *Horinsaræ* (1250) > *Oris* (1451) > *Oorss* (1534). Efter den kända utvecklingen *-mynne* > *-minne*, betingad av sidotryck i slutled, kan nedslitningen kanske också ha främjats av haplogogi. Märkas bör dessutom att namnet **Kymiminne* ursprungligen kan ha använts företrädesvis i sammansättningen **Kymiminne garþ* i med påföljande förlust av bitryck på mellanleden och följaktligen ännu större benägenhet till synkope. Den belagda trestaviga namnformen *Kymmen(n)V* kan vara generaliserad från ett sådant sammansatt namn.

Efter synkope till **Kymminne* skulle namnet ha förlorat sin genomskinlighet vilket har främjat ytterligare omformningar. Senast i detta skede har bruket som egennamn utlöst en övergång från den ovanliga neutrala deklinationen dit fsv. *mynne* bör ha hört. Då den mellersta stavelsen hade förlorat sitt bitryck är det förväntat att vokalen styrd av vokalbalans har öppnats till [e]. Skrivningarna med <a> i slutstavelsen torde vittna om en stelnad sekundärt uppkommen

kasusändelse. De annars svårförklarliga skrivformerna *Kymmenna* (1442 och 1443) samt *Kymmenne* (1544) med dubbelstavat <-nn-> kunde eventuellt utgöra en reminiscens av ett arkaiskt uttal.

Denna tolkning förklarar mycket elegant den semantiska skillnaden mellan det finska och det svenska namnet, där det finska namnet osammansatt äldst verkar ha fungerat som namn på älven medan det svenska primärt har benämnt en mynningsort. De ljudhistoriska förändringarna måste antas ha skett under flera än ett par generationers tid innan namnet dyker upp i urkunderna på 1380-talet. Det vore naturligt att tänka sig att namnbildningen har skett senast då Kymmene älv under sent 1200-tal har kommit att utgöra en inofficiell rålinje mellan Sveriges och Novgorods maktsfärer (Tarkiainen 2008, 138). Ingenting hindrar heller att namnet skulle ha en något äldre historia med rötter i medeltida skandinavisk sjöfart på Finska viken.

Namnet *Kymmene* har idag velart plosivuttal av den inledande konsonanten i allt finlandssvenskt språkbruk, inklusive i östligaste nyländska Lappträsk/Strömfors där palatalisering annars är huvudregel (Strömberg). Däremot har åtminstone namnet på socknen och kommunen uttalats *tjymmen* i Pyttisdialekten (FSB, 436; Roitto). Troligt är att namnet har deltagit i folkmålets palatalisering på så långt avstånd som namnet har varit i bruk i folkmun. På relevanta centralorter som Åbo och Helsingfors har namnet eller dess förled intuitivt upplevts som helt finskt (jfr så också Huldén 1997, 184), till den grad att palataliseringen har inhiberats mer effektivt än i namnet *Kervo* som uttalas *tjervå* trots att orten omsluts av ett dialektområde med velart plosivuttal *kervå*. Till följd av minskade kontakter pga. att en gräns uppkom mellan Nyland och Kymmendalen i fredsslutet 1743 har Lappträsk-/Strömforsmålen, i motsats till Pyttismålet, anslutit sig till centralorternas språkbruk.

Ti siist vil ja tyydliit sej he, at tesån förklaarindjin passar ihoop me all tålkningar för te finsk namme *Kymi*, uutåm sliik tålkningar sām uutgaar fråån eitt ungt låån fråån foornsvenskån.

Källor

Otryckta källor

FSO-LEX = Finlands svenska ortnamn -namnledslexikon. <<http://kaino.kotus.fi/svenska/ledlex/>> 7.8.2011

Peterson, Lena 2004: Lexikon över urnordiska personnamn. <<http://www.sofi.se/namn>>, <http://www.sofi.se/servlet/GetDoc?meta_id=1465> (7.8.2011)

Roitto, Irma: Folkmålsinformatant från Pyttis

Strömberg, Gretel & Mikaela: Folkmålsinformatanter från Lapträsk

Litteratur

AEW = de Vries, Jan. 1961: *Altnordisches Etymologisches Wörterbuch von Jan de Vries*. Leiden: E.J.Brill.

FSB = Huldén, Lars (red.) 2001: *Finlandssvenska bebyggelsenamn. Namn på landskap, kommuner, byar i Finland av svenskt ursprung eller med särskild svensk form*. Martola, Nils – Zilliacus, Kurt – Pitkänen, Ritva Liisa m.fl. & Granlund, Åke – Thors, Carl-Erik. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 635. Helsingfors.

Hausen, Greta (utg.) 1920 – 1924: *Nylands ortnamn. Deras former och förekomst till år 1600. I–III*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 152, 160, 177. Helsingfors.

Huldén, Lars 1997: Younger names of old rivers, i: *You name it: Perspectives on onomastic research*, 151–169, Pitkänen, Ritva Liisa & Mallat, Kaija (red.). *Studia Fennica Linguistica* 7. Helsinki: SKS.

Hultman O. F. 1931 – 1939: *Efterlämnade skrifter* utg. av Rolf Pipping och Olav Ahlbäck. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland; 218 & 274. Helsingfors.

Janhunen, Juha 2009: Some Additional Notes on the Macrohydronyms of the Ladoga Region, i: *Studia etymologica Cracoviensia* 14/2009. 203–212.

Janzén, Assar 1947: De fornvästnordiska personnamnen, i: *Personnamn*, 22–186. Janzén, Assar (utg.) Brøndum-Nielsen, Johs. – Erixon, S. – Olsen M. (red.). *Nordisk Kultur VII*, 1947. Samlingsverk utgivet med stöd av Clara Lachmanns fond. Stockholm – Oslo – Köpenhamn.

Kallio, Petri (under utgivning): The Prehistoric Germanic Loanword Strata in Finnic, i: Riho Grünthal & Petri Kallio (eds.), *Linguistic Map of Prehistoric North Europe*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne. Helsinki.

Kepsu, Saulo 1990: Valkealan asuttaminen, i: Hamari, Risto – Miettinen, Timo – Kepsu, Saulo (toimituskunta: Kalevi Moiso ... et al.) *Valkealan historia I*, 89ff. Lahti.

- Koivulehto, Jorma 1987: Namn som kan tolkas urgermanskt, i: *Klassiska problem inom finlandsvensk ortnamnforskning*. Studier i nordisk filologi 67 – Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 539. Helsingfors.
- 2007: Kriittisiä havaintoja paikannimitutkimuksesta, i: *Satakunnan vanhaa paikannimistöä*, 66–81. Satakunta: Kotiseutututkimuksia XXV. Turku: Satakunnan Historiallinen Seura.
- Noreen, Adolf 1904: *Altswedische grammatik mit einschluss des altgutnischen*. Sammlung kurzer grammatiken germanischer dialekte. Herausgegeben von Wilhelm Braune. 8. Altnordische grammatik 2. Halle: Max Niemeyer.
- Pitkänen, Ritva Liisa 1986: *Turunmaan saariston suomalainen lainanimistö*. Suomen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 418. 2. painos (1. painos 1985). Helsinki.
- Saxén, Ralf 1905: *Språkliga bidrag till den svenska bosättnings historia i Finland. 1, Egentliga Finland, Satakunta och södra Österbotten*. Helsingfors.
- 1910: *Finländska vattendragsnamn*. Studier i nordisk filologi 1. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland 92. Helsingfors.
- Schalin, Johan 2008: Härdalar, namnet *Karis* och den första nedtecknade händelsen i Finlands historia. *Finsk Tidskrift* 8/2008. Åbo: Föreningen Granskaren r.f.
- SPNK = Paikkala, Sirkka (red.) 2007: *Suomalainen paikannimikirja*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 146. Jyväskylä.
- SSA = *Suomen sanojen alkuperä: Etymologinen sanakirja*. 1 A–K 1992, 2 L–P 1995, 3 R–Ö 2000. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Tarkiainen, Kari 2008: *Sveriges Österland. Från forntiden till Gustav Vasa*. Finlands svenska historia 1. Helsingfors – Stockholm.
- VKS = Länsimäki, Maija (red.) et.al. 1994: *Vanhan kirjasuomen sanakirja. Toinen osa J – K*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 33. Helsinki.
- Wessén, Elias 1957: *De nordiska språken*. Stockholm studies in Scandinavian philology, 16. Femte Upplagan. Stockholm – Lund: Filologiska föreningen vid Stockholms högskola.
- 1958: *Svensk Språkhistoria I. Ljudlära och ordböjningslära*. Femte Upplagan. Stockholm – Lund: Almqvist & Wiksell.